



## МНИЦЕН

## У ЗЕМЉИ ПАТУЉАКА

4



ПРУГА! ОПЕТ СМО... ХИК... НА НОЗ!

АХА! НИБРИГЕШ ЗНА! ИЗВОДИ ОНА ТУ ШАЛУ ВЕЋ ТРИДЕСЕТ ГОДИНА!



ПОКРИ ОВИМ ГЛАВУ! ПРИБЛИЖАВАМО СЕ, ТУНЕЛУ ИЗМЕНАЂЕЊА. ПОНЕКАД ТАМО ВРЕБАЈУ ПАТУЉЦИ...

ПАТУЉЦИ! ХИК! ЈЕСУ Л' ОНИ ОПАСНИ?



ПА АКО ЈЕ ЗА ТЕБЕ ОПАСНОСТ ДА СЕ ПРЕТВОРИШ У ГУСКУ ИЛИ ПРАСЕ ОНДА ДА!

ХИК!



ОВИ... ХИК... ПАТУЉЦИ ПРЕТВАРАЈУ?

АХА! ВРЕБАЈУ ЛОУДЕ У ТУНЕЛУ И ЗБИЈАЈУ С ЊИМА ШАЛУ!



А... ХИК... ЗАР СЕ ВИ НЕ БОЗИТЕ?

ХО! ХО! НЕ СМЕЈУ ОНИ МЕНЕ! ЈА...



ОНДА ЈЕ ДОБРО! НАДАМ СЕ ДА ЈЕ СВЕ У РЕДУ... ХИК... ГОС'Н МАШИНОВОЂО!

ГА-ГА!

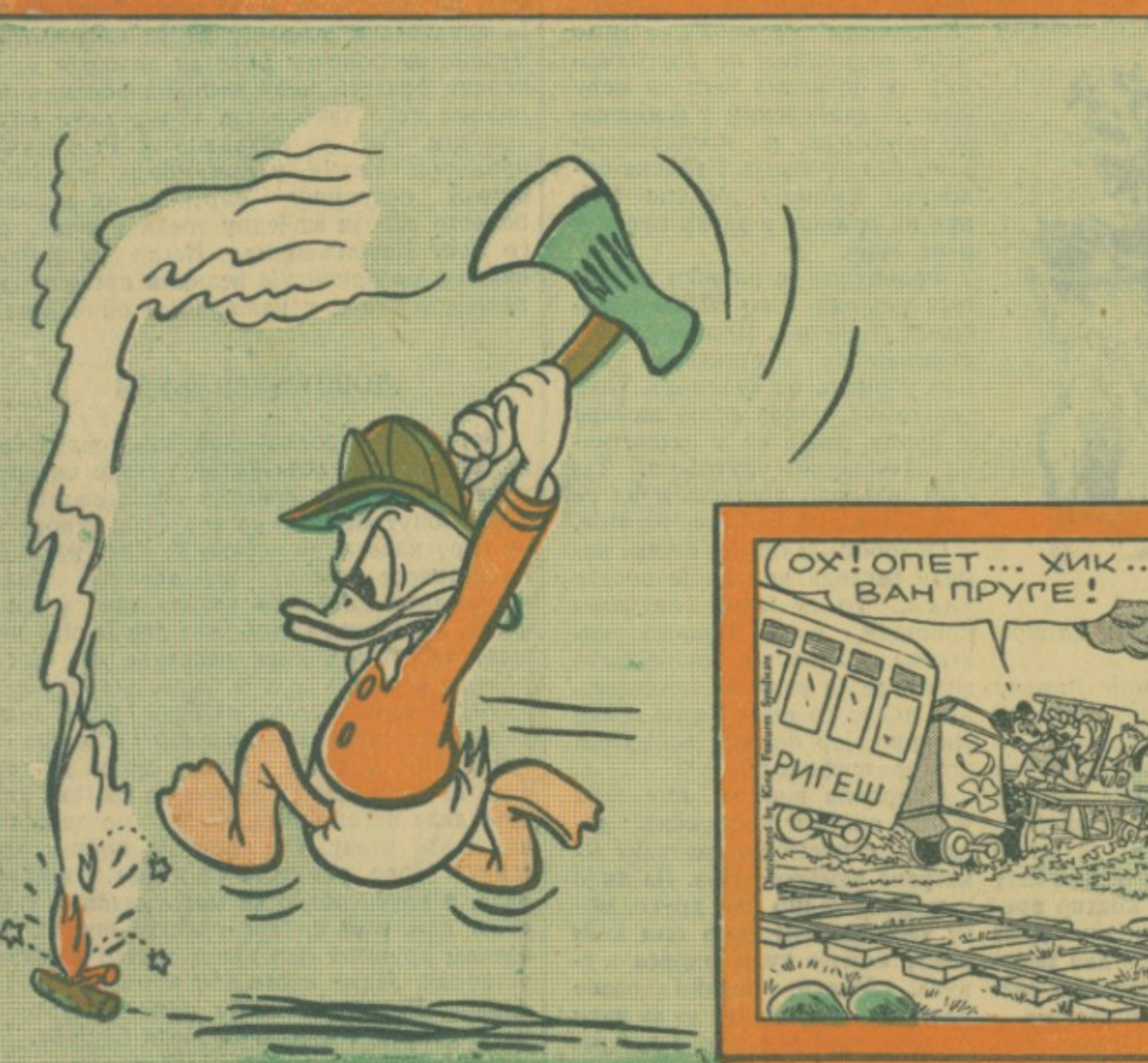


ВИ СТЕ СЕ ТО СИГУРНО... ХИК... ШАЛИЛИ ПРИЧАЈУЊИ МИ... ХИК... О ПАТУЉЦИМА! ЈА...

ГА-ГА-ГА!



ХИК! ЈЕСТЕ Л' ТО ВИ, ГОС'Н МАШИНОВОЂО?



НОЗ! ПОКАЖ' ТЕ МИ ГДЕ СУ КОЧНИЦЕ... ХИК... ИЛ' ОДОСМО ДОЂАВОЛА!



КОЧНИЦЕ! ПОКАЖИ МИ... ХИК... КОЧНИЦЕ!

ГА-ГА!



ОХ! ОПЕТ... ХИК... СМО ВАН ПРУГЕ!



ХИК!



СТАНИЦА  
ДОБРО ДОШЛИ  
БЕЛИМЕЛОДИ  
ТЕЖАК ПУТ  
ЗАР НЕ?

# Хумболт скромни „радник наука“

Кроз буру и кишу помешану са снегом пробијала су се четири човека, идући уским планинским гробеном чије су се стране, готово окомите стране губиле у магли. Кад су се, уморни, приближили врху, магла се изненада дигла и пред њима се указао „велики и сечани призор купасто извајаног Чимбораз“. То им је дало нову снагу. Али, готово под самим врхом испречила се пред њима провалија широка двадесет и дубока сто двадесет метара, преко које, видели су, не бим ни уз највеће напоре успело да пређу. Кад су извршили мерење, утврдили су да се, наком им није пошло за руком да стигну на сам врх, налазе на висини од 5.772 метра, највећој до које је дотад људима успело да се испну.

Покушај успињања на врх Чимбораз Александра Хумболта и његове тројице пратилаца, предузет јуна 1802 године, сматра се почетком ал-

пинизма. Први извештај о њиховом пењању на највишу планину света — јер се у то време веровало да од Чимбораз нема више — објављен у једном париском листу био је потстицај за низ других планинских експедиција, рачунајући ту и прву енглеску експедицију на Хималаје која је била предузета тридесет година касније.

Кад је Хумболт чуо да су азијске планине знатно више од планина Јужне Америке, написао је у свом дневнику: „Читава живота поносио сам се тиме што сам се од свих смртних баш ја испео на највишу тачку света. Због тога сам са извесним осећањем мале зависти примио вест о достигнућима Енглеза“. Али, уместо да тражи време на бесплодно жаљење, он је, наком већ у шездесетој години, кренуо у срце Азије, „да својим очима видим Хималаје“.

Фридрих Хајрих Александар фон Хумболт, син једног

пруског официра, родио се 14 септембра 1769 године у Берлину. Дарвин га је називао „највећим путником-научником који је икад живео“ и његово име носе данас многе области, градови, језера, реке, планински гробени и врхови, глечери и — велика Хумболтова струја која тече дуж обале Перуа. Одликовања од стране владара и научних друштава из свих европских земаља „падала су на његову главу као киша“, али он је ретко кад пристајао да на ревер свог капута стави који од тих „хијероглифа од шљокица“. Један једини пут су се сва та одликовања заједно појавила: на јастучету од црвеног сомота које је пошено на челу Хумболтове погребне поворке.

Хумболт је имао тридесет и три године кад је својим многобројним успесима додао и успињање на Чимборазо. А да ће у животу имати успеха показало се већ кад је имао шеснаест година: тада је једна његова слика била изложена



на једној уметничкој изложби у Берлину. Хумболт, додуше, није постао велики сликар, али су му часови из цртања и бакрореза касније послужили у научном раду, јер у његово време фотографија још није била позната.

Исте те године, 1786, Хумболт је на приватним часовима из физике, које је њему и његовом брату Виљему давао један берлински професор, сазнао о Франклиновим и Волтиновим опитима из области електрицитета, Александар је, чувши за Франклинов пронајазак, одлучио да на дом Хумболтових у Тегелу, крај Берлина, постави громобран. Сви свештеници у Тегелу побунили су се против тога, сматрајући то „јеретичким мешањем у божју вољу“. Иако се Хумболтова мајка, у то време већ удовица, ставила на страну свештеника, дечак је спровео своју намеру и ускоро је дом у Тегелу добио громобран, други у Немачкој. Први је био нешто раније постављен на зграду универзитета у Гетингену.

Хумболт је студирао у Франкфурту, Берлину и Гетингену, а неко време био је слушаца и високе трговачке школе у Хамбургу, јер је његова мајка желела да од њега начини трговца и пословног човека.

Још пре него што је завршио студије, Хумболт је кренуо на своје прво велико путовање. Иза ње, он и један његов друг обишли су Белгију, Холандију, Енглеску и Француску, у коју су стигли непосредно после избијања Револуције. Њихов

први доживљај у Француској била је велика народна свечаност на Марсовом Пољу. Слободарске идеје Француске револуције одушевиле су младог студента и Хумболт им је, мада се никад није бавио политиком, остао веран читавог живота.

После овог путовања дошла су нова, све дужа и значајнија за његов научни рад. У двадесет и петој години, док је био запослен као надзорник неколико најважнијих рудника у Немачкој, Хумболт изумева рударску лампу која се не може угасити. Истовремено, он као први спелеолог у Европи испитује биљни свет и ваздушна струјања у пећинама. Хумболт никад није постао научник-специјалиста, то јест није се определио за једну њену грану, јер су њега подједнако занимали људи, биљке, фосили, реке, глечери, мора, клима. На свом путу по Јужној Америци прикупио је 6000 разних врста биљака, од којих 3.500 још непознатих тадашњим ботаничарима. Али, он је поред биљака донео с тог пута и пуне сандуке фосила и забелешке о животу домородаца Јужне Америке. Захваљујући баш тој свестраности, Хумболт је поставио темеље за више наука, међу којима и метеорологију и антропологију. Његова идеја о „изотермалним линијама“ указала је на могућност упоређивања климатских услова у равним земљама. Он је проучавао порекло тропских олуја, открио да земљина магнетска сила опада од полова према полутару, испитивао утицај географских услова на биљни свет, проучавао вулкане у Новом Свету. Само један детаљ као илустрација његове свестраности: Хумболт је стигао да проучава својства гу-

на као средства за вубрење њива и захваљујући њему први товар гуана допремљен је у Европу.

А кад би се после заморних путовања нашао у свом кабинету, он би испитивао дејство електричне струје на нерве и мишиће. У почетку је за то употребљавао жабе, а касније мишиће на својим рукама и леђима. Резултате тих болних опита — а извео их је преко 4.000 — изнео је у једној књизи.

Редак је човек који је тако брижљиво бележио и каталогизирао податке о ономе што је видео и доживео. Његове белешке и дневници са путовања по Америци испунили су тридесет великих томова. А то Хумболтово путовање потсећа на Одисеју. У Америку је кренуо с два пасоша, у пратњи француског ботаничара Еме Боилана. А како су у то време Наполеонови ратови били у јеку, морао је најпре да се пробије кроз енглеску блокаду. Тешко је набројати где је све за тих пет година боравио и шта је радио. Истраживао је слив реке Оринока и долину Амазона, пео се на Чимборазо, проучавао цивилизацију старих Инка, проверавао где год је могао своју теорију да су Индијанци пореклом из Азије. Он је испрвио географску ширину Јужне Америке — читава обала означена је на картама много јужније но што је уствари — и израчунао најпогоднију трасу за Панамски Канал (данашња траса канала готово се подудара с његовом). А уза све то без престанка се залагао за укидање ропства, тврдећи да не постоје више и није расе.

По повратку у Европу — опет је морао да се пробија кроз енглеску блокаду — Хумболт извесно време борави у Паризу, а затим одлази у Берлин, да би, 1829 године, предузео дуго путовање по Русији и Азији. На граници Кине био је дочекан добродошлицом као нови Марко Поло.

Последње године живота провео је Хумболт пишући своју велику књигу у пет томова коју је назвао „Космос“. Умро је 6 марта 1859, у деветдесетој години, и сахрањен у ботаничкој башти у Тегелу. Његов свечани погреб био је сушта супротност читавом његовом скромном и повученом животу. Никад није основао своју породицу и живот је провео као скромни „радник наука“.

## ЛЕТЕЉИ ТАЊИРИ из света инсеката

Ноћу се над дунглама Јужне Америке могу видети сјајни кругови наранџасте боје, који потсећају на сјајне светлости авиона или на „летеће тањире“. То су пирифоруси — свици тропских крајева, који обично лете изнад самих врхова дрвећа и дају нарочито чар тропским ноћима. У Јужној Америци називају их кукухас и то се име среће, с разним наглашавањем, од Мексика до Аргентине.

Пирифорус је дуг око пет сантиметара и мрке је боје. На глави има две тачке из којих избија јака зелена светлост, док из трупа, под крилама, зрачи наранџасто. Светлост пирифоруса је хладна, слична светлости наших свитаца. Често се означава као фосфоресценција, мада тај назив није тачан, јер она настаје услед оксидације материје луциферина у присуству ензимске материје луциферазе. Тај процес настаје у ћелијама органа за осветљавање и из-

скује присуство кисеоника и воде. За разлику од светлости свитаца, светлост пирифоруса је стаљна.

Светлост се мења према разним врстама и подарстама пирифоруса, којих има преко сто, а, како изгледа, и према старости инсеката. Јачина светлости је невероватна. Три до четири инсекта затворена у боцу дају светлост која је довољна за читање. Тврди се да је за време прокопавања Панамског канала неки лекар извршио хитну операцију уз светлост неколико боца с пирифорусима размештених око болесника, Индијанци који путују ноћу вежују пирифорусе на чланке на ногама, да би им осветљавали пут. То је записао још стари путописац Мишел, који каже да је путовање у многим крајевима тропске Америке могуће само захваљујући овим инсектима. Дању је врућина несносна и сви желе да путују ноћу, али цостоји бојаза да се у мраку нагази каква змија. Пирифо-

руси везани за обућу осветљавају пут и незгодни сусрети се тако избегавају. Жене у Средњој и Јужној Америци употребљавају пирифорусе као живи накит. Помоћу танке тканице или копча, причвршћују их за косу или хаљине, а кад их не носе држе их у малим кавезима и хране их комадићима шећерне трске.

Говори се да Индијанци ловље пирифорусе махањем ужареним штаповима. Зоолози су



то исто покушали с лампом, али без много успеха. Потребно је да светлост лампе буде управљена на инсекта у лету, јер он само онда хоће да се приближи на домању мрежу за ловљење лептирова.

## ЗАБАВНИК — наших дедова —

### ВРЕДНЕ СЛУГЕ

Неки гдунак наследи велико богатство. Он је чуо да сваки богат човек има најмање две слуге, па их и он најми. Њима је било добро: лепа плата, а ништа нису радили. Једног дана господар их запиташе врата свога претсобља: „Јеси ли ти Петре?“ — „Ту сам господару“. — „Шта радиш?“ — „Ништа господару“. — „А је ли ти Јован?“ — „Јесам господару“. — „А шта ти радиш?“ — „Помажем Петру“. — „Добро, кад будете готови, дођите да ми изујете чизме“.

### КОЛИКО ЖИВЕ НЕКЕ ЖИВОТИЊЕ

Израчунато је да коњ, у средњу руку, може да живи од 8 до 32 године, магарца 33, пас 14—25, свиње 25, крава 23, маза 18, бик 15, овца и мачка 10, коза 8, голуб 8, гравица 25, гуска 28, папагај 30 до 100 гтд.

### БРАНКОВЕ ПЕСМЕ

Неки млад књижевник дао је на читање једној госпођици Бранкове песме. Када их је прочитала, она је рекла младом књижевнику: „Ах, господине, како су лепе ове Бранкове песме, јесте ли их ви написали?“

### НУЛА

Неки шаљивчија хтео је да збије шалу са познатим рачунијом Хенриком Мондеом, па га запиташе колико је три пута четири. „Ако додамо вашу личност, онда је сума 120“, — одговори Монде.

## ВАНИЛА

Сваке године у исто време, на плантажама Гвијане, Бразилије и Мадагаскара хиљаде тампоуптих радника танким металним штапцима прикупљају полен са цветова ваниле и најважније га полажу на плодницу цветова. Зашто они то раде? Зато што биљка ваниле има један необичан недостатак: није у стању да се сама од себе оплођава и множи. Њен полен остаје слепа на прашицима, те ветар не може да га разноси.

Биљка ваниле одавно би већ изумрла да није дивљих пчел



ла, једне мајунше америчке птице дуга, танка и шљата кљуна, и још неких инсеката, који јој помажу да опстане. Али, њихова помоћ није довољна за гајење ваниле у великим размерама, Зато је, 1841 године, Емон Албијус, црнац са Острва Уједињених, прионуо да сам поленизује цветове ваниле на свом имању, а за његовим примером пошли су и други одајивачи.

Цветови ваниле по лепоти не заостају за орхидејама које се виђају по луксузним цвећарницама. Они расту на лијама корене при том свом лаганом надирању.

Гајење ваниле није нимало лако. Па и кад сазру плодови — дуге, загасите махуне — тек тада почиње најтежи део посла. Обране махуне немају мириса, па је потребан приличан сложен поступак да би га добила: потопе се у кључалу воду, у којој стоје кратко време, после тога неколико дана суше се на сунцу, па два месеца у хладу, уз читав низ сваконевних ситних операција.

Са Мадагаскара, Острва Уједињених и Гвијане ванила се

транспортује у сандуцима, из којих се шири њен карактеристичан мирис. Али, рад с њом ипак није пријатан. Радиши, људи и жене, који око ње послују имају чудновато лице. Тек кад их човек изблиза погледа, види да немају обрва. То је једна од последица „ванилизма“, професионалне болести људи који раде с ванилом. Ову болест лекари већ дуго испитују, али им још није пошло за руком да је сузбију.

„Ванилизам“ се не јавља само међу радишницима на плантажама; он је веома чест и међу женама запосленим у фабрикама чоколаде и пластичарским радионицама. Праћене болдовима, избијају оспнице најпре на рукама, а затим прелазе и на лице.

Француска је највећи потрошач ваниле: око 30.000 килограма годишње. Шипке ваниле стављају се у стаклене тубе или у омоте од станиола. Тако спаковане, испод слоја шећера у праху, држе се у херметички затвореним кутијама. Тај слој шећера доприноси да се мирис у њима још јаче развије.

Ослобођена омота, шипка ваниле изгледа као да је посута њимем. То су њени сићушни кристали, њена мирисна супстанца. „Ињ“ је раније било знак да је ванила природна, али данас то више није тако сигурно, јер постоје веома вешти фалсификати.

Природна ванила има сада једног опасног конкурента: ванилин, синтетички екстракт из катрана каменог угља. Да ли је у питању једно или друго, може разликовати само они који имају оштро чуло мириса и укуса. Многи, једући разне слаткише, и не слуте да су неки од њих свој леп мирис добили од — угља.

## ЗАБАВНИК — наших дедова —

### ЗБОГ ЧЕГА СУ ЉУДИ НЕРВОЗНИ

Често се одговорност за савремену нервозу (писано пре шездесетак година) света у напредним земљама бацала на префињену културу садашњег човечанства, која сувише нежи све. Присталице тог мишљења непрестано се позивају на дивља племена, која не знају шта је то нервозност. Новији испитивачи показују да то није истина. Чувени антрополог Брентан доказује да су нервне болести међу нецивилизованим народима исто тако честе као и међу образованим. Ово је потврдио и Рас једним примером. Наиме, у Колумбији, јужноамеричкој покрајини, смртност од нервних болести долази за једну трећину чешће него међу Европљанима. Нагло развијање нервозе он приписује великим променама у начину живота, у навикама и обичајима.

### ДОВИТЉИВИ ЉУДИ

Борђе П. Миросављевић, књиговођа крагујевачке Трговачке банке, позива на претплату за квартал српских списатеља. Тим хоће, попут Немца, да код Срба створи нову игру карата, на којима ће бити наследно петнаест српских књижевника. Сваки књижевник имаће по четири таке (парне) карте. На свакој карти биће лик једног књижевника. Испод лика налазиће се датум рођења и смрти, ако је умро, а изнад лика имена четири његова најбоља дела. Једно дело биће штампањо црвеним словима, а три прим. С овим картама може да игра 4 до 15 лица која су дужна да саставе квартете дела истог писца. Ко не уме да састави, плаћа казну. Од овога је корист двојструка. Прво, упознаће се писци и њихова дела, а друго новац се може ставити у касу и дати као прилог српској школи, певачком друштву или некој другој корисној установи. Једне карте (60 комада) стају 3 динара. Растурачи имају попуст. Карте се могу добити у књижари Мите Стајића.

# АСИРСКА ВОЈСКА

Град је остао у жаду и беду, у праху и пепелу, као да је преко њега прешла нека страховита олуја која је беснела данима и ноћима. А степанама које су се шириле око града у бескрај кретала се победничка војска и гонила плен. Ту је било око 208.000 заробљеника. Око ове победничке војске и тузних робова мотала се и урдикала небојена река заплених животиња: преко 800.000 комада ситне стоке, око 80.000 волова и крава, преко 5.000 камила, око 11.000 магарца, више од 700 коња и мула итд.

То је само бледа слика једног похода асирског цара Сенахериба на Вавилон, о чему је нађен запис на каменним плочама. И он је делио силан плен храмовима, градовима и њиховим командантима, достојанственицима и борбеним групама, али је, као и други цареви, лавовски део остављао за себе.

Стари Асирци остају су нам у сећању из књига које смо прочитали као окупан и ратнички народ. Уствари, они су и били такви. Њихови цареви водили су ратове који су столетима трајали. Њихов главни циљ био је да покоре што више земаља и да добу до што више плена и робова. Све је то присилило асирске царе да у великој мери развију војну вештину и створе за оно време челичну војску, која је била страх и трепет за друге народе. Цео државни апарат био је стављен у службу војске.

Командант области био је дужан да купи војску на сво-



јој територији. Он је аутоматски постајао и командант тих група. У војску нису узимани само домороци, него и људи из покорених племена. Тако је цар Сенахериб, који је живео крајем осмог века пре наше ере, узео из редова заробљеника 10.000 стрелца и 10.000 штитоноша. Стари Асирци имали су стајаћу војску коју су називали „чвор царства“. Дужност те војске била је да угушује побуне. Постојала је и гарда. Она је чувала самог цара, који је сматран за свету личност.

У обичне војне јединице спадали су: пешаци, коњаници и борци с борних кола. На 200 пешака додавало је 10 коњаника и једна борна кола која су вукли коњи. Коњница се први пут појавила у деветом веку пре наше ере. Борна кола и коњница знатно су допринели да војска постане покретљивија; омогућили су јој да муњевито напада на непријатеља и да га прогони. Иначе, главнину војске представљала је пешадија, коју су сачињавали: стрелци, штитоноше, копљаници и бацачи цилита. Војници су били углавном оклопљени. На глави су имали шлемове, употребљавали су и штитове, а главно оружје представљали су: лук, кратак мач и копље.

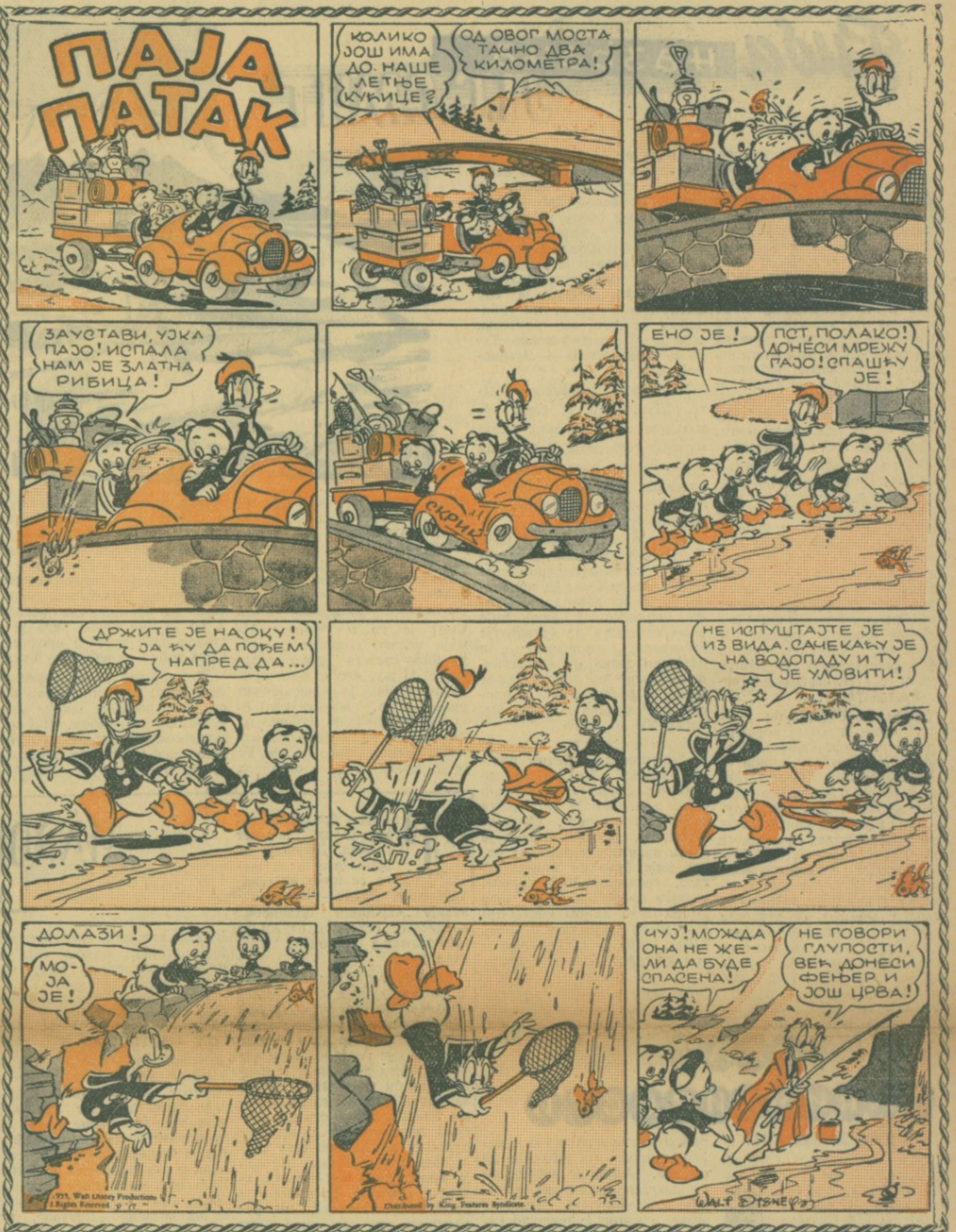
Стари Асирци били су познате и „нижењерске групе“, чији је задатак био да крче путеве, праве обичне и повонске мостове и изграђују догоре који су били заштићени зидовима и кулама. Ти догори имали су правоугаон или овалан облик. „Артиљерија“ старих Асираца била је једна дуга греда која је висила на ланцима. Један крај те греде био је обложен металом. Војници, заштићени иза грудобрана који су опкољавали опсађени непријатељски град, љуљали су ту греду, те је метални део ударао у зид све док га не би пробио. Поред тога, Асирци су се служили и катапултама из којих су бацали тешко камење и судове са запаљеном смолом, а при нападу служили су се и лествицама и покретним кулама.

Стари Асирци нападали су фронтално и бочно. Ти напади били су стреловити и изненађивали су непријатеља пре но што би он дошао к себи и прикупио снаге. Асирци су знали и вештину прогонања потученог непријатеља. У томе су били упорни, па су га страховито уништавали. Позната су им била и ратна лукаства. Они су непријатеља нападали обично ноћу, а исцрпљивали су га на тај начин што су га опкољавали и нису му дозвољавали да дође до воде и хране. То су чинили на тај начин што би заузели планине и кланце, изворе и бунаре, прелазе преко река и све друго, како би непријатељу пресекали везе у сваком погледу. Реке нису представљале никакву препреку за асирску војску. Наиме, они би надували мешине, које би везали конопцима, па би све то прекрили прућем, те су преко тог „понтонског моста“ могли да прелазе сви: и пешаци, и коњаници, и борна кола.

## Откривена нова вегетација на Марсу

Прошлог лета Марс је био удаљен од Земље свега 39.800 миља, што значи да јој је био ближе но иначе. Ову прилику искористили су многи астрономи да би проучавали ову планету, за коју се сматра да ће бити прва „станица“ на човековом лету кроз васнону. Марс је, међу осталим астрономима, испитивао и доктор Слифер, директор опсерваторије у Аризони. Слифер и његове колеге провели су шест месеци у Јужној Африци посматрајући и снимајући Марс, и то на филмовима обојеним плаво, жутозелено и црвено, јер се на тај начин добијају снимци који, упоређени један с другим, откривају разне изгледе Марсове површине. Резултате тих проучавања објавили су недавно у америчком „Националном географском магазину“. У објављеном чланку астроном Слифер износи да је на основу снимака утврђено да на Марсу постоји једна, досад непримећена, зелена област, пространа готово као америчка савезна држава Тексас, то јест око 200.000 квадратних миља. Слифер сматра да је ово „највећа географска промена примећена на Марсу од дана када је, пре 125 година, нацртана прва карта ове планете“.

Новооткривена област је зелена, што за астрономе значи да је покривена вегетацијом, највероватније лишајевима. Било ово тумачење тачно или не, Слифер је убеђен да је зелено пространство „речит доказ да Марс није мртва планета“.



# КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Варваризми, провинцијализми, архаизми, неологизми...

Сваки онај који пише треба да се труди да му језик буде чист, то јест да не употребљава речи и конструкције из туђих језика или речи које се употребљавају само у неким крајевима. На тај начин постиже се јасност стила. Овде ћемо навести неко

струкције: Он је дао тапетирати своје собе (германизам). Избегавајући варваризме, писац не сме да иде у другу крајност, то јест да не употребљава сваку страну реч. Наиме, у нашем језику има страних речи које се одавно употребљавају (махом су из латинског, а неке из грчког језика) и ми их боље разумемо као стране речи. Преводити такве речи значи падаје у грешку која се назива неологизам, ковање нових речи. Ако је новоскована реч у духу нашег језика, онда се може употребити, иначе не.

Провинцијализам је употреба речи које су познате само у једном делу нашег народа, па их при писању треба избегавати. Тако је провинцијализам ако се место речи донац употребити реч грне, уместо ложа — лојзе, итд. Али, ово не важи за песничка дела, јер ако би се из њих избацили сви провинцијализми, она би потпуно изгубила локални карактеристику, која им даје лепоту и драж. Доста провинцијализма који дају лепоту стилу има у делима Стевана Сремца и Стјепана Митрова Љубише.

Архаизам је употреба застарелих речи и облици који су остали из старог словенског језика. Данас се они не употребљавају, јер читалац не зна шта те речи значе. Тако, ако место речи ђаво употре-

бимо реч враг, онда чинимо грешку јер је реч враг архаизам. Сем тога, враг у старом словенском језику означава и непријатеља, па употреба те речи чини стил нејасним. Архаизам је и то кад се место речи државна управа употреби правителство, итд.

### АЗАЛЕЈА

Азалеја је зимзелено или листопадно украсно биље. Она има леваксте, крупне и разнобојне цветове пријатна мириса. Многобројне културне врсте постале су од неколико дивљих врста из Источне Азије, Северне Америке и са Кавказа. Најпознатије су азалеја понтика и азалеја индिका. Азалеја понтика, која расте на Кавказу, образује изнад шумског појаса тешко проходне заједнице.

### ШТА СУ ЦИНОВСКИ ЛОНЦИ, А ШТА ЧЕВРТИЈЕ?

Циновским лонцима називају се овална удубења на дну речног корита или пећинке. Она настају услед вртложног

кретања воде, па због тога долази до дубљења и разарања корита. Чевртије су места у реци где се вода кружно и вртложасто креће, а то се обично догађа код прелома пада воде.

### МОСТ — ЉУЉАШКА

Имајући у виду дејство ветра и земљотреса, градитељи моста „Златна капљица“ у Сан Франциску изградиле су мост



тако да он може да се њише за нешто мало више од четири метра на сваку страну.

### Водено стакло и његова употреба

Водено стакло је провидна стакласта маса која се раствара у води. Оно се добија топлењем кременог песка и обичне соде или поташе. Раствором воденог стакла импрегнира се хартија, дрво и друге тканине да се не би могли запалити. Осим тога, водено

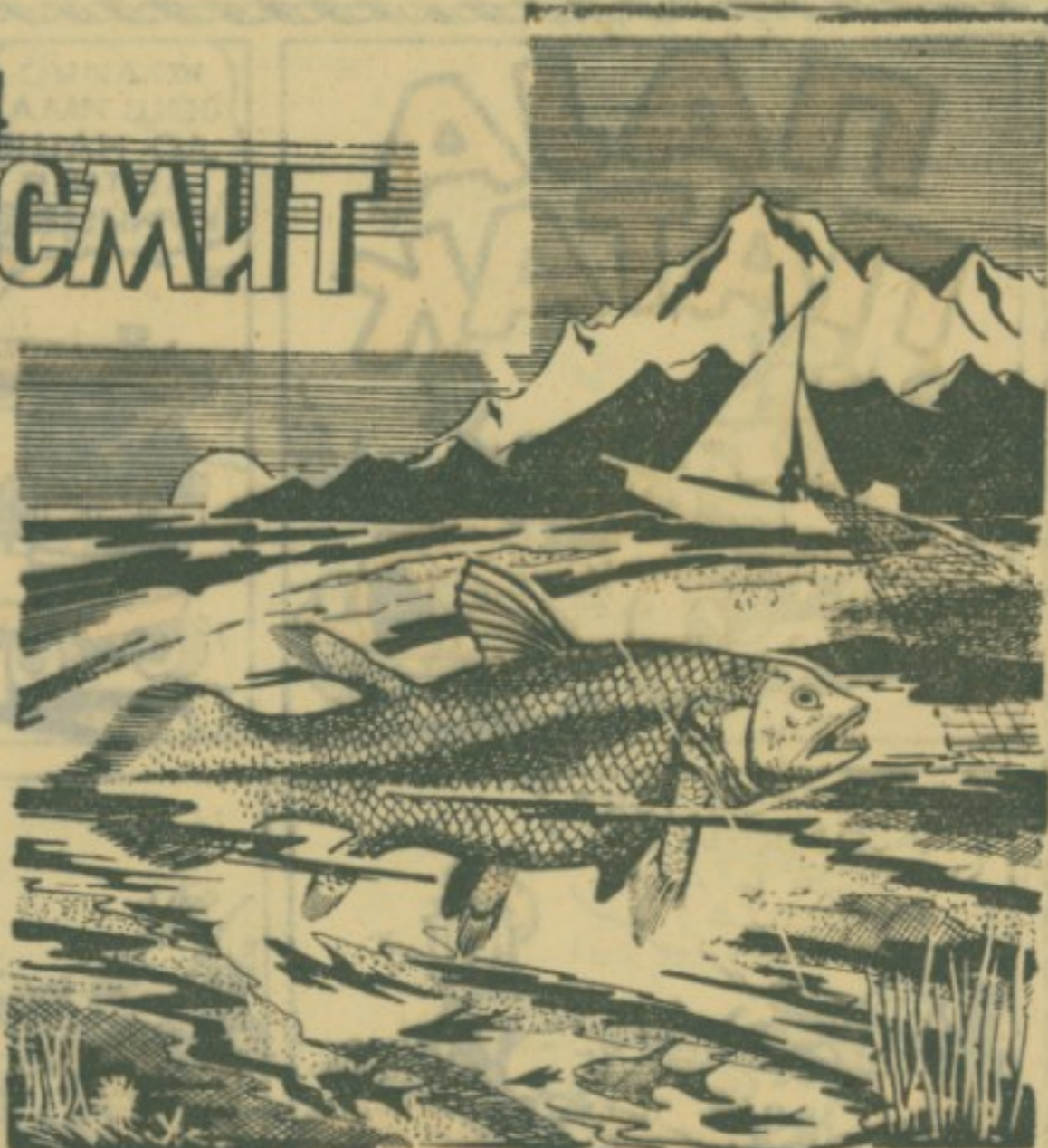
стакло употребљава се за лепе стакла и порцелана, за апретирање свиле, а у медицини за прављење чврстих заврета. Водено стакло нарочито се много употребљава за импрегирање зглобова на којима се сликају фреске.



лико примера кварења чисто-те прозног стила.

Варваризам је употреба страних речи, мада у нашем језику постоје речи за одговарајуће појмове. Тако чинимо грешку и уносимо варваризме ако уместо кројач кажемо шнајдер (немачка реч), уместо улога — рола (француска), уместо месар — касалин (мађарска), уместо столар — тишлер (немачка), итд. Варваризам је и то кад се употребљавају стране реченичне кон-

# Риба названа Л.С.СМИТ



Двадесет и другог децембра 1938 године, мис Латимер, кустос музеја у Источном Лондону, приморском граду на југоисточној обали Африке, прегледала је читав товар ајкула које је за музеј био донео неки рибар. Међу њима нашла је и једну чудну рибу дугу преко метар и по и тежку 60 килограма. Риба је била челичноплава, великих крљушти, јаким избоченим чељусти и меснатих трбушних пераја, која су потсећала на удове. "Била је тако необична, — причала је касније мис Латимер — да сам одмах помислила да је треба сачувати".

Пошто је тешку, прљаву и као уљем премазану рибу у вукла у зграду музеја, мис Латимер се одмах бацила на стручну литературу о рибама, не би ли идентификовала свој проналазак. Међутим, у књигама није било ни трага о овом примеру из рибљег света. Због тога је начинила скицу необичне рибе и заједно с детаљним описом послала је професору Смит, чувеном стручњаку за рибе на универзитету у јужноафричком граду Грахамстауну.

Професор Смит, који је у току своје научне каријере открио преко сто врста риба, гледао је примљени цртеж са асопашењем. "Моје чуђење било би једва нешто мало веће да сам видео живог диносаура како иде улицом". Јер, ова риба налазила се на листи животиња које су изумрле истовремено с диносаурима. Научници су за њу знали само по фосилним отисцима у стенама које су се стварале пре толико милиона година. А ту, пред њим, налазило се најстарије живо биће, које је остало непромењено најмање 60 милиона година.

"Мада ми је било тешко да поверујем у једну тако невероватну ствар, — причао је касније професор Смит — знао сам да пред собом имам рибу силант". У знак признања мис Латимер назвао ју је Латимерија, а како је риба била нађена на ушћу реке Чалумне (Chalumna), додато је том имену и име реке и, као уобичајени додаток, име научника који ју је идентификовао. Тако је риба постала — Латимерија чалумна Смит.

По тврђењу професора Смита, "Латимерија с. Смит" је најближи живи сродник давно изумрле рибе која је у науци призната као предак свих сувоземних животиња. Она је готова у директној линији човекових предака.

Вест о проналаску рибе Л. С. Смит начинила је сензацију у читавом научном свету. Професор Смит је, природно, желео да дође до још које примерка. А како није имао средстава да организује експедицију, отштампао је и раздано лете на енглеском, француском и португалском језику с фотографијом и описом рибе, нудећи за сваки примерак 400 долара.

Други светски рат прекинуо је "трагање за воденим претком човека". Али, одмах по његовом завршетку, професор Смит наставио је да тражи своју "имењацињу". Тринаест година је протекло откако је нађен први примерак, а од новог није било ни помена. А тада, средином 1952 године, супруга професора Смита дала је неколико летака енглеском поморском капетану Ерику Ханту, који је својим скупером крстарио Индиским Океаном.

Двадесет и четвртог децем-

бра Смитови су изненада добили телеграм од капетана Ханта: "Имам рибу из Коморо Острвима. Дођите и узмите је". Риба је, значи, била две хиљаде миља далеко. Једини начин да се до ње дође био је: најмити специјални авион. Смит је то и учинио. "На моје велико олакшање, риба је била заиста прави силант!" И њу, као и први примерак, уловио је један обичан рибар, и то у водама крај острва Анжуан, на дубини од 200 метара, и заједно с читавим уловом донео на трг. Ту ју је, према слици и опису из летака, препознао неки учитељ и послао је капетану Ханту. — А ви сте спавали док су странци односили научно благо Француске! — писало је у укову који је гувернер острва примио од француског министра за прекоморске поселе. А то научно благо била је у ствари риба коју је професор Смит добио од капетана Ханта.

Дотле једва заинтересовани, француски научници су се после овог догађаја такође дали у потеру за рибом. Научно-истраживачки институт на Мадагаскару такође је штампао летке, у којима је обећавао

двоструко већу награду од оне коју је нудио Смит. Убрзо се показало да је домороцима ова риба била позната и да су они употребљавали њене јаке крљушти уместо шмиргла-папира кад су оправљали пробушене унутрашње гуме с бичикле. Због велике награде обећане за сваку ухваћену рибу силант, на пијацама је нестало осталих риба: све живице се дало у потеру за силантом.

Трећи примерак био је уловљен септембра 1953 године. Једне ноћи је рибар Хумиди Хасани са острва Анжуан пробудио доктора Жоржа Гарусета с вешћу да је уловио "рибу". Пошто су га већ толико дизали из постеље због таквих вестју, које су се касније показале као нетачне, доктор ни Хасанију није поверовао, тим пре што је овај тврдио да је риба смеђе боје, с белим мрљама, и да има фосфоресцентне очи. Ипак, попустио је пред његовим наваљивањима и отишао да види. Риба је одговарала рибаревом опису а ипак је била прави силант. Пошто је у њу, да би спречило кварење, убризгао формалдехид, доктор ју је послао на Мадагаскар, кустосу париског Природњачког музеја Жаку Милоу. За време путовања риба је постала челичносива и очи јој више нису светлеле.

У току идуће године професор Мило добио је с разних страна још осам примерака ухваћених у разним дубинама. Занимљиво је да ти примерци нису анатомски истоветни и да су величина и положај оних

пераја из којих су се, како научници сматрају, развили предњи удови сувоземних кичмењака, различити. Стручњаци су тек почели да дижу вео с велике тајне: како је ова најстарија врста живих бића успела да се сачува док су све остале, чак и много млађе, већ давно изумрле.

Новембра 1954 године збио се највећи догађај у трагању за овим давним директним претком сувоземних животиња: ухваћен је један живи примерак. Али, уловљена женака силантита није дуго живела. Извучена из дубине од преко 260 метара, она није могла да поднесе дневну светлост која је продрала у базен у који су је сместили. Покушавају да се сакрије у најмрачније делове базена, али је већ после пола дана угинула. Сматра се да је угинула од фотофобије, тј. преосетљивости на светлост.

Професори Мило и Смит настављају своје трагање за силантима, уверени да ће једног дана уловити живу "бебун" силантита. Јер, сматрају они, млади силант може да претставља читаву историју еволуције у минијатури. "У младости, — каже професор Мило — ембрио се физички мења, губећи из дана у дан карактеристике које су му од старијих врста остале, што би нам омогућило упознавање форми живота које су постојале милионима година пре него што се силант и појавио на свету".

По мишљењу свих стручњака, хватање силантита претставља у области биологије највећи и најзначајнији догађај овог века.

## МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

КОЛИКО ЈЕ ЈАК КИТ?



Један дански природњак израчунао је да је одрастао кит, кад је у пуној снази, јак као 150 волова. Међутим, када би кит живео на земљи и кад би имао ноге одговарајуће снаге, он би могао да развије снагу која је равна снази 400 волова.

ДА ЛИ ВАМ ЈЕ БИЛО ПОЗНАТО?

Пчела-женка има колутиван задак на чијем се врху налази жалац. Тај жалац је у вези са отровном жлездом и мехуром. Познато је да су људи од давнина лечили реуматизам и нервне болести овим пчелињим отровом. Разуме се, данас се то не ради, јер савремена медицина има боље лекове и за једну и за другу болест.

НЕВИДЉИВИ АВИОН

У САД су успешно завршени први експериментални летови са авионом који је у ваздуху

потпуно невидљив за око и који не може чак ни радар да открије. Авион је направљен од нарочите пластичне материје која пропушта светлосне зраке, а мотор је потпуно нечујан. Експерименти су показали да чак ни птице које имају најзаштребнији слух нису у стању да открију присуство оваквог авиона-фантома у лету.

ПОШТАНСКЕ МАРКЕ С МИРИСОМ АНАНАСА

Недавно је влада на Куби донела једну необичну одлуку, свакако прву ове врсте на свету. Наиме, марке ове америчке државе имаће убудуће



на наличју танак слој лепка који има мирис и укусу ананаса. Тако ће Кубанци, захваљујући овој новини, моћи до миле воље да лику марке кад буду желели да их прилепе на писма.

**СНЕЖАНА**  
И СЕДАМ ПАТУЉАКА  
WALT DISNEY

СИМ ЗАГРИЗЕ, СКЛОПИКЕ ОЧИ И ПРЕСТАЈЕ ДА ДИШЕ. СВИ ЋЕ МИСЛИТИ ДА ЈЕ УМРЛА. ЗА ЋУ ОНДА БИТИ НАЈЛЕПША НА СВЕТУ.

ДОТЛЕ СЕ СНЕЖАНА БРИНЕ О \*КУВИ СЕДАМ ПАТУЉАКА, СПРЕМА, ШИЖЕ И КУВА.

СОРБА! ЗАБУКЕ! АЛА ЛЕПО МИРИШЕ!

ВЕЧЕРА ЈОШ НИЈЕ ГОТОВА, А ОСИМ ТОГА НИСТЕ СЕ НИ УМИЛИ НИ ОПРАЛИ РУКЕ.

Ш-ШТА? КО СЕ НЕ УМИЈЕ ПРЕ НО ШТО СЕДНЕ ЗА СТО, НЕЋЕ ДОБИТИ ВЕЧЕРУ!

## ЧАРОВНИ ШТАПИЊ" СОВРЕМЕНЕ НАУКЕ

Гајгеров бројач пронађен је пре педесет година. Деценије су пролазиле, а за њега се нико није ни интересовао. Данас — њега називају "чаробним штапићем" двадесетог века, јер служи за проналажење драгоцене уранове руде.

Било је то 1906 године, кад је научне духове силно узнемировао проналазак радијума. Сер Ернест Рутерфорд, професор универзитета у Манчестру, био је готово једини научник онога доба који је сматрао да би проналазак справе за мерење радијумовог зрачења помогао да се открију широка просторства с његовом рудом. Пронаћи оно што крије срце једног атома, значило је приближити се открићу атомске енергије. Рутерфорд је располагао извесним инструментима, али они нису били довољно осетљиви да би могли да бележе слабија зрачења.

Тада се појавио један млад Немац, Ханс Гајгер. Он је дошао у Рутерфордову лабораторију у Манчестру и затражио запослење. Убрзо потом он је старом научнику показао један апарат којим су се могла не само откривати већ и мерити радиоактивна зрачења. Уствари, Гајгер је кроз једну обичну стаклену цев у облику шигаре спровео металну жицу, коју је спојио с једном батеријом. Цев је била тако начињена да је пропуштала струју само ако је у непосредној близини било радијумове руде. У направни се налазила и једна казалица која би се померала чим струја прође, то јест чим онај који носи апарат ступи у круг радиоактивног зрачења.

После 1906, на усавршавању ове примитивне направе радио је на првом месту сам Ханс Гајгер, па његов друг из исте струке, Милер, затим многи физичари и лекари. Међутим, сва та усавршавања остала су у тишини научних лаборатори-

ја, све док није експлодирала прва атомска бомба, која је проналазак доктора Гајгера извукла на светлост дана. Први задатак Гајгеровог бројача био је да штити здравље и живот око пола милиона радника који су у току рата били запослени у производњи атомског оружја. Иза једног огромног зида налазила се највећа тајна прошлог светског рата, а са ове стране стално су пролазили контролори с Гајгеровим бројачем не би ли установили смртоносно зрачење. Зато што се помоћу тих направа "љушило", у оно време су их назвали "Плутон", по Дизнијевом дутоухом псу. Чим би се установило јаче зрачење но што је дозвољено, они аутоматски пси одмах су позивали на узебу.

У обичним приликама бројач откуцава 25 до 50 удараца у минути. Те откуцаје проузрокују природна радиоактивност земље и космички зраци. Експлозија атомске бомбе у Невади утрчала је на околне области утолико што се број откуцаја у њима повећао за десет до двадесет пута, што — по мишљењу научника — не претставља за човека никакву опасност.

Тако је мала стаклена цев доктора Гајгера, педесет година пошто је први пут начињена, постала најбољи чувар људских живота од атомског зрачења. Међутим, она је добила и други задатак: претворила се у право "љушкало" у потери за ураном. Већина значајних налаза ове руде налази се у великим дубинама земље. Да би се откриле, човек треба дубоко да копа, што би изисквало огромне трошкове. Међу-

тим, неочекивано се може наћи на површини земље богата рудна жлица која се ту задржала после геолошких промена на земљиној кори. Зато се и догађа да уранову руду може да открије сваки нестручњак, само ако са собом носи Гајгеров бројач, којим се лако служити, без икаквог знања физике или геологије. Наравно да је познавање геологије

— Пуних петнаест година живим у убеђењу да у пределу Голден нема урана. Међутим, један послужитељ нашег универзитета, који није био оптерећен знањем, узео је Гајгеров бројач и кренуо од школе друмом. После извесног времена, он је недалеко одавде открио, истина не велико, али не ни тако мало налазиште урана.

Првобитни Гајгерови инструменти били су какасти и лако ломљиви. Данашњи бројачи су металне направе које личе на кутију за војни пољски телефон. Тешки су свега један и



велика добит у овом послу, по килограм, а њихово пуњење може служити више месеци. Гајгерови бројачи раде помоћу омане батерије. Њихова производња је толико упрошћена да су данас релативно јефтине, тако да их и појединци могу набавити.

# Ђачки живот ПРЕ 120 ГОДИНА



дина. Њени ђаци били су дечади од дванаест година и младши од осамнаест година, а школа је имала свега три разреда.

Та београдска Виша школа није имала успеха, а и родитељи нису у њу радо слали своју децу, из страха да се „не пруче“.

Стога је београдска полиција морала да натерује родитеље да шаљу децу у школу.

Виша школа, онаква каква је била, неће моћи да за државу спреми одговарајуће чиновнике. Професори који су у њој радили природни су ђацима искупили неправилних знања. А када је школа, ујесен 1833 године, премештена у Крагујевац, тадашњи представници Кнежевине Србије помислили су да јој се да практичан смер, у оној мери колико је то потребно за будуће чиновнике у држави која је тек почела да изграђује своју администрацију.

### Прва гимназија у Србији

Године 1835 ујесен такозвана Виша школа претворена је у гимназију. То је прва гимназија у Србији. Испрва је школа имала три разреда, а кад је проглашена за гимназију — четири. Дошнице је добила још један разред. С тих пет завршених разреда, прве питомце који су 1838 године из Србије кренули у иностранство примили су и на универзитете, високе школе и академије, под условом да најпре науче одговарајући језик. Тако је крагујевачка гимназија припремила прву генерацију у Кнежевини Србији која је своје знање и стручну спрему црпила на тада познатим и чувеним европским изворима науке (Беч, Берлин, Париз, итд.).

Ученици су били углавном синови имућнијих родитеља — сељаци нису слали своју децу у школу — али је било и неколико сиромашних ђака који су примали помоћ од државе. Ти најсиромашнији, благодетељци како су их звали, били су и најбољи ђаци. Предмета је било много, а уџбеника готово никако. Професори, углавном учени људи из Војводине, говорили су искупише учино, а ученици су та предавања, често за њих потпуно неразумљива, морали да бележе, и то онако сасвим механички. Тешко да су ученици могли да схвате и разумју оно што су им на часу наставници говорили. Јер, та предавања била су тешка; тешка и по језику и по стилу, тешка и зато што се наставници нису трудили да се спусте на ниво својих ђака. Сретен Ј. Поповић, онај ђачки који је из Савског сокака у оно кишно новембарско последодне кренуо за Крагујевац, забележио је дошнице у својим сећањима: „По стотину писаних предмета — материја — од слова до слова учили смо напамет“. Предмета је било много и готово сви су имали дугачке и компликоване називе. Професори су држали предавања на језику који је био уобичајен у војвођанској културној средини, али стран по својим терминима и изразима србијанској деци која су навикла на народни говор. Па ипак се учило и било је добрих ђака. На крају школске године увек је давана „ранглиста“ успеха. Најбољи ђак био је онај који је имао оцелу „превасходни-први“. Њега је кнез Милош награђивао нарочитом наградом, а и остали „превасходни“ били би награђени. Онај који је имао „втори клас“ морао је да понавља разред.

### „Од слова до слова учили смо напамет“

Ученици су били углавном синови имућнијих родитеља — сељаци нису слали своју децу у школу — али је било и неколико сиромашних ђака који су примали помоћ од државе. Ти најсиромашнији, благодетељци како су их звали,

били су и најбољи ђаци. Предмета је било много, а уџбеника готово никако. Професори, углавном учени људи из Војводине, говорили су искупише учино, а ученици су та предавања, често за њих потпуно неразумљива, морали да бележе, и то онако сасвим механички. Тешко да су ученици могли да схвате и разумју оно што су им на часу наставници говорили. Јер, та предавања била су тешка; тешка и по језику и по стилу, тешка и зато што се наставници нису трудили да се спусте на ниво својих ђака. Сретен Ј. Поповић, онај ђачки који је из Савског сокака у оно кишно новембарско последодне кренуо за Крагујевац, забележио је дошнице у својим сећањима: „По стотину писаних предмета — материја — од слова до слова учили смо напамет“. Предмета је било много и готово сви су имали дугачке и компликоване називе. Професори су држали предавања на језику који је био уобичајен у војвођанској културној средини, али стран по својим терминима и изразима србијанској деци која су навикла на народни говор. Па ипак се учило и било је добрих ђака. На крају школске године увек је давана „ранглиста“ успеха. Најбољи ђак био је онај који је имао оцелу „превасходни-први“. Њега је кнез Милош награђивао нарочитом наградом, а и остали „превасходни“ били би награђени. Онај који је имао „втори клас“ морао је да понавља разред.

Ученици тадање крагујевачке гимназије, у годинама од 1835 до 1842 кад је гимназија укинута, имали су и извесних разонода, сем крутих школ-

ских обавеза. Крагујевац је био престоница Кнежевине Србије и у њему се могло штошта да види. Ту је „егзерцирала“ народна гарда у шареним униформама — телесна стража кнеза Милоша. Сретен Ј. Поповић каже: „Кад би год улучили време и прилику, ишли би у касарну или би блели и вијали кад се гарда на пространом пољу између конака и Лепенице зекцирала. И мада се нисмо учили акциру, сви смо напамет знали и с пушком врло добро радили“.

Ученици су имали свој певачки хор, па су учествовали на свечаностима које је приређивао кнез Милош у свом двору. Били су то разни пријемни страних дипломата или годишњице значајне у животу младе српске државе. Кад је Јоаким Вујић 1835 отпочео са својим позоришним представама, ученици крагујевачке гимназије били су и глумци и певачи. Глумили су и женске улоге. Увек је понешто било у Крагујевцу, државној престоници, што је интересовало ђачки свет; Сретевска скупштина, на пример, која је Србији дала први устав, кад се у Крагујевцу слегао силан свет из целе Србије, или чете илуминације, које су се састојале у томе што би се прозори осветлили с неколико свећа.

### Велика свечаност због првог звонцета

Школске свечаности биле су такође честе. За време једне такве свечаности била је осветљена и школска зграда. На сваком прозору горело је дванаест свећа. Ђаци су певали а „свет се до дубоко у ноћ скупљао око школе, слушао песму и дивно се украшенију

и слаткопјенију са велегласним више пута повтореним: Урра!“ Школа је прославила и добијање првог звонцета. Била је то велика свечаност, којој су присуствовали тадашње власти, а један ученик из највишег разреда одржао је говор. Било је угодно подешено да звонце први пут, завоше на крају његовог говора. А он је свој говор завршио речима: „Ево гласа који ме позива на моју свету дужност. Идем! Идем са чистом совјешћу да покажем наставнику мом како сам ја ревностан, како сам и трудољубив...“

Али... било је и горких часова. Школска дисциплина, за данашње појмове несхватљива, загорчавала је ђачки живот. Батине и школски затвор били су уобичајено васпитно средство у оно време. Но, било је још и тежих казни, које су изазивале ђачке побуне, чак и ширих размера. Замислите једног гимназисту кога су професори осудили да седи у окривима. Или другог кога пандури са упереним пушкама терају у школу, јер није донео оправдање због изосталих часова. И она најгора и најсрамотија казна: батинање на јавном месту, пред свим ученицима. Ученик сапет у кладе, а пандур му штапом удара одмерену казну. Такву „дисциплину“ ученици нису могли да трпе и зато у крагујевачкој гимназији рано избијају ђачке побуне, које ни власти нису могле лако да смире. Баш због тих побуна, године 1842, привремено је укинута ова прва гимназија у Србији и поново премештена у Београд.

К ишни новембарски дан године 1833. У Савском сокаку, у једној кући, кукуњава и плач. Пред капијом стоје рабациска кола и упрегнути водови чекају да крену. У колима неки дрвени сандуци и завежљаји од грубог ланеног платна и гомила сена на којој ће неко да седи. Нема арњева, иако киша сипи, јер арњеви и не могу да се прикаче на та кола. Она су сва издељана од дрвета, без иједног комада гвожђа, а кад крену њихова шкрипа чуће се „на миљу далеко“. Најзад се на капији појавише неки малишани; испраћају их родитељи и својта, толике стрине и тетке да је капија готово закрчена. Испраћају их са сузама и жељама, као да путују ко зна куда, а не само до Крагујевца. Мали путници, шмрцајући, укрпаше се у кола. Значас утонуше у гомилу сена, а нека тетка набаци на њих поњаву, и само су се још оцртавале главе, па је изгледало као да је кириција натоварила гомилу дуљака и сад је вози некуд на плајау. Киша једнако сипи. Кола полагану кренуше, уз страховито шкрипање, према Варош-капији, а онда навише према Теразијама. Кад су стигли пред хан на пустим Теразијама, био је већ сумрак. Тек сутрадан су кренули за Раковицу и стигли тек предвече. А до Крагујевца било је још осам конака, десет дана путовања од Београда.

### Из страха да се „не пруче“...

Ови дечади који су кренули на тако „далек пут“ били су први ђаци Велике школе, или — како су је још звали — Више школе, која је у месецу новембру 1833 из Београда премештена у Крагујевац, тадашњу престоницу Кнежевине Србије. Та Велика школа основана је у Београду 1830 године. Први управитељ и једини професор био јој је Димитрије Исидоровић. Циљ школе био је да припрема чиновнике за потребе младе државе, која је постојала тек од пре неколико го-

## Прве фабрике — роботи

После првог човека-робота, који још претставља несавршен механизам и само у најгрубљим цртама потсећа на човека, после авиона који лете без пилота, експериментата са аутомобилима без возача и теледиригованих ракета и пројектила — дошле су на ред фабрике-роботи. За разлику од појединачних машина које раде аутоматски, у овим фабрикама читава групе машина повезаних у један организован систем раде потпуно саме, без људске помоћи, и стварају самостално цео производ од тренутка уласка сировине на врата фабрике, па до изласка готове машине или конзерве.

Прве фабрике ове врсте, које су засад још скромних размера, саграђене су у Глазгову, Ерлангену, Москви и Кливленду. У њима машине раде потпуно аутоматски и предмети који се обрађују преносе се од једне машине до друге, с милиметарском тачношћу, помоћу покретних телица. Машине саме исправљају своје грешке, помоћу радио-изотопа. У САД гради се сада једна велика фабрика која ће аутоматски производити аутомобиле, од прве обраде гвожђа до готових кола. Захваљујући новом систему, фабрика ће изабацивати 10.000 аутомобила на дан са свега сто радника, док највећа француска фабрика аутомобила, „Рено“, производи 800 аутомобила дневно са 30.000 радника!

Недавно је једна француска научна експедиција боравила у Аустралији, где је проучавала богате ризнице недовољно познатог животињског света овог континента. У заједници с научницима са универзитета у Перту, Французи су отишли на мало острво Ротнест, на коме живе најмањи кенгури на свету, такозвани кокаси. Ови торбари су високи око 40 сантиметара, а њихови младунци су већ три недеље по рођењу способни за самосталан живот. После тога обилишци су Калгурли, некад највеће налазиште злата. Ту су видели најдужи цевовод на свету кроз који не тече нафта, већ — вода. Њиме се преноси вода из Перта до Калгурлија, у дужини од 600 километара. Снабдевање водом целог града зависи од исправног функционисања овог цевовода.

Једног јутра аутомобил с научницима наишао је на густу и високу бодљикаву жицу која се протезала у недоглед. На том месту почиње царство зечева, који претстављају праву напаст за аустралиску привреду. Но, упркос хиљадама километара живачних ограда, они успевају да се провуку до плодних области. Против више од сто милиона зечева Аустралијанци воде борбу на живот и смрт, поред осталог и помоћу опасног вируса миксоматозе. Нарочито велику штету зечеви наносе пашњацима, који треба да исхране 120 милиона мернино-оваца, најбољих на свету. Четири зеца поједе за годину дана онолико траве колико једна овца, што значи да зечеви лишвавају хране 25 милиона оваца.

## МИТРАЉЕЗИ ПРОШЛИ НОЈЕВА



Према речима једног научника из Перта, Аустралија је земља у којој има свега у изобиљу, па и штеточина. Недавно су мали аустралиски нојевци ему, у јагима од по неколико хиљада, продрли у област богата пашњацима и башта и почели да наносе такву штету да су се власти нашле у недоумници. Најзад, свима је постало јасно да усевима и надовима прети потпуно уништење ако се хитно не предузму најенергијније мере. Објављена је мобилизација свих моторних возила, која су, наоружана митраљезима, пошла у прави креташи рат против штеточинских нојева. Аустралиске равније одјекивале су од штектања митраљеза и на крају је на бојном пољу остало више хиљада мртвих непријатеља.

У Порт Аугусту, после путовања од 3.000 километара, научници су први пут наишли на планине. То је било побређе Флиндерс. Приближавали су се све више граду Аделаиди, који називају „баштом

Аустралије“. Ту су први пут видели винову лозу. Из статичких података сазнали су да су Аустралијанци људи



који тижу најмање вина на свету; свега седам литара годишње по становнику. Али зато Аустралијанци троше велике количине тива, које претставља њихово национално пиће.

Готово сваки одрасли Аустралијанац своје слободно време проводи на исти начин: у обрађивању баште, поткрепљивању жбуња и сечењу траве нарочитим машинама. Ту необичну навиком наследили су од својих енглеских предака, али су је развили у још већем степену од њих.



ХРАБРО САМО!... НЕЊЕ МНОГО БОЛЕТИ!  
СРАМ ВАС БИЛО!... СЛУШАТЕ ЖЕНСКУ ГЛАВУ. ДА ВИДИМ ОНОГА КО БИ МЕНЕ ОПРАО!  
АЛА ЈЕ ХЛАДНО! И МОКРО!

ДРЖ' ГА! ДРЖ' ГА! ПЛАТИЈЕ ОН НАМА ШТО СЕ ПОТСМЕВА.  
ОДНЕСИМО ГА ДО ВАЛОВА!

ТРАЈАЈТЕ ГА ДОБРО!  
НЕ ШТЕДИТЕ САПУН!

ВЕЧЕРА!  
ЖИВЕЛА СНЕЖАНА!

НАСТАВИЋЕ СЕ

# РАТ НЕСАБЕСНИМ ВОЗАЧИМА



чео рат. Занимљиво је, међутим, да све ово у почетку није много утицало на "моторизоване" становнике државе Вашингтон. На пример, иако су на друмовима стајале огромне табле с натписом: "Овај пут налази се под контролом радара", за нешто више од годину дана било је заустављено и кажњено 10.480 возача. Зато су екипама с радаром морали да дођу у помоћ патролни хеликоптери, који лете на 150 до 300 метара висине и путем бекичне телефоније јављају аутомобилима-ловцима сваку повреду саобраћајних прописа.

Једном се догодило да је саобраћајна полиција зауставила неозбиљног возача који је својим колима стално шеврдао лево-десно. Пошто му је полицајац узео податке и отишао у супротном правцу, возач је наставио да се креће цик-цак. Међутим, његово кретање приметио је службеник у хеликоптеру и одмах га доставио надзорнику у аутомобилу. Овај је окренуо кола и појурio за недисциплинованим возачем. Пошто је по други заустављен, он је упитао саобраћајног надзорника: — Дођавола! Ко вам је могао доставити шта радим на овом бесконачном друму? Подигавши очи к небу, саобраћајац је одговорио: — Онај тамо, — и показао на хеликоптер.

Да би се овом злу стало на пут, узете су у помоћ и нарочите синхроне камере, које откривају и снимају на даљину рад мотора који ради непрописном брзином. Сем тога, саобраћајни службеници стално мењају кола, како их возачи не би могли препознати из даљине.

Служба друмских патрола у држави Вашингтон употребљава и нарочиту нараву коју су назвали "пијаномер". Помоћу ње се устанављива количина алкохола у даху сваке сумњиве особе. Службеници којима су апарати поверени претходно су морали да заврше кратак курс у лабораторији. Од онога дана кад су почели да употребљавају "пијаномер", они су у стању да много тачније утврђују количину попијеног алкохола, тако да се број кажњених возача готово удвостручио у току једне године.

Године 1953 у држави Вашингтон било је осуђено 1200, а 1954 4.300 возача. У истим годинама било је одузето 367, односно 1.822 дозволе за вођњу. Видевши да су ове мере заведене у циљу заштите људских живота, становништво Вашингтона их је искрено подупрло и резултат није изостао. Између 1942 и 1952 године на сваких 160 милиона пређених километара било је просечно 7,9 смртних случајева. После објављеног рата несавесним возачима, број смртних случајева смањен је на 4,4 у 1954, а на 3,8 за првих шест месеци 1955. године. Наравно, ове мере изискивале су знатне трошкове, али се стало на гледиште да се не сме штедети кад су у питању људски животи.

# ВЕРОВАЉИ ЛИ НЕ...

## КУЋА САГРАЂЕНА НА ДНУ ЈЕЗЕРА

У Ормесону, у Француској, налази се један мали дворца саграђен усред је-

је подигнуто, у насељу се не примећују никакве промене. Зграде и даље стоје чврсто на својим темељима, зидови не пуцају, али се читаво насеље све више приближава долини.



зера. Дворца је подигао 1630 године неки племић да би на тај начин показао своју оданост будућој жени која се презивала Дилак, што би, преведено на наш језик, значило — "Језерска".

## ТЕШКО НАЈМЛАЂОЈ

У афричком племену Санго најмлађа кћи мора да носи, настављене на њену косу, косе свих осталих мушких и женских чланова породице. Понекад су те вештачке плетенице дуге по два метра, а тешке и по петнаест килограма.

## МОСТ КОЈИ ЈЕ ПРОПУТОВАО ПОЛА СВЕТА

Гвоздени мост "Коктејк", тежак два милиона тона, био је саграђен и испробан у Ститону, у Америци. Кад су проверавања била завршена, мост је растављен на



## ИЗ ДАНА У ДАН

Ана Амадо из Роксберија, у америчкој савезној држави Масачусетс, пуних 48 година завијала је сваке вечери по 32 цигарете своје супругу. Она, међутим, никад у животу није попушила ни једну цигарету.

## ПУТУЈУЋЕ НАСЕЉЕ

Стаулин, насеље које лежи изнад долине Ампецо, у Италији, лагано клизи на ниже. Међутим, сем што се помера земљиште на коме

делове и бродовима отпремљен у Бурму, где су га поново саставили. Тако је мост "пропутовао" 12.000 миља.

Тотални рат несавесним возачима, који је објављен у држави Вашингтон, још траје. Ево како је до њега дошло.

У току септембра 1953 године, у овој америчкој савезној држави педесет људи изгубило је животе у аутомобилским несрећама. За време лета 1952, 131 лице погинуло је на друмовима исте државе, док је њих 3.366 однето у болницу с напрелом лобањом, упакаженог лица и с тешким телесним повредама.

Ако се прелистају записници о саобраћајним несрећама, јасно се види да узрок лежи у повреди прописа, као што су претерано брза вођња, пијанство, непоштовање права превенства приликом укрштања возила итд. Да би се једном стало на пут самовољни појединих возача, услед које не само они, већ и недужни људи плаћају животом, власти су донеле одлуку да се предузму оштре мере против прекршилаца. Прво је одлучено да саобраћајци убудуће врше дужност у обичним, грађанским оделима и у аутомобилима који немају нарочиту ознаку. Потом су заведене

станице с радар-апаратима и одређени су авиони за праћење друмског саобраћаја.

Да би се становништво на време обавестило да се припрема рат против несавесних возача, у свим новинама у држави Вашингтон штампани су изводи из саобраћајних прописа. Емисије радија и телевизије такође су биле посвећене претстојећој акцији. Затим су на свим већим друмовима постављене групе службеника с радар-апаратима и брзим аутомобилима за хватање прекршилаца. Тако је по-

Густи болови  
**ЖАЛОГА  
ЦОНИЈА**  
И КИНЕЗА  
**ШАНГ-ЛИНА**

ДВА ДАНА БЕЗ ЈЕЛА!! КОЛЕНА МИ КЛЕЦАЈУ ОД ГЛАДИ.

ЛЕПО ЈЕ РЕЧЕНО: ГЛАД ГОНИ И ВУКА ИЗ ШУМЕ... МОРАМО ПОКИ ПО ХРАНУ... ХАЈДЕМО!

КУД НАС ВОДИШ? ЗАР У КРАЉЕВ ДВОРАЦ?

ДА... ТУ ЋЕ СИГУРНО БИТИ ХРАНЕ... САД ЈЕ БАШ ВРЕМЕ РУЧКУ...

## Ускоро ће се производити вештачко злато и метали тежи од плутонијума

Група америчких атомиста са Универзитета у Берклеју произвела је недавно највећи синхротрон (апарат за разбијање атома) на свету. Основу синхротрона чини један диновски прстен, који у обиму има 120 метара и у коме се најситније честице материје крећу брзином од 266.000 километара у секунду. За непуну два секунда синхротрон потроши енергију од 180.000 киловата, што би било довољно за покретање једне велике електричне централе.

Овако баснословно расипање енергије није остало узалудно. Америчким научницима пошло је за руком да вештачки произведу сударање језгра атома брзином готово равном брзини простирања светлости и тако произведу сићушне честице — мезоне, који се сматрају за "душу" атома. Помоћу ових вештачких мезона они ће ускоро моћи да произведу сваку жељену материју, па чак и метале теже од урана и плутонијума, као и вештачко злато. Осим тога, они ће моћи да разбију језгро атома сваке материје, док је досад било могуће разбити само атоме урана и плутонијума. Тим разбијањем моћи ће се добити неограничене количине енергије из сваке сировине. Одузимањем мезона из језгра атома научници ће моћи да произведу експлозиве према којима су водоничне бомбе обичне и гравке.

ДИВАН ЈЕ ОВАЈ МИРИС ПРЖЕНОГ МЕСА! УЛИВА ЧОВЕКУ ХРАБОСТ ДА СЕ БОРИ... МОРАМО ДА ИХ САВЛАДАМО И НАЈДЕМО СЕ.

ЗАРА! ШАНГ-ЛИНЕ! ПОГЛЕДАЈТЕ! УХВАТИО САМ ПОГЛАВИЦУ!

САД КЕПЕЦИ НЕ МОГУ ДА УЋУ ОВАМО... ЈЕШЋЕМО НА МИРУ.

НИКАД У ЖИВОТУ НИСАМ ОВАКО СЛАТКО ЈЕО... ПОСЛЕ ОВАКВОГ РУЧКА ПОБИЛИ БИСМО И ЦИНОВЕ, АКАМОЛИ КЕПЕЦЕ!

НАСТАВИЋЕ СЕ



ТАКО ЈЕ БИЛО НЕКАД...

Кад је чувени енглески морепловац капетан Куок пошао на своју трећу и последњу пловидбу, 1776 године, Американци су већ били објавили своју Декларацију о независности. Раг је био неизбежан, не само с колонистима, него и са Французима. Ситуација је била затегнута, али је француски министар морнарице издао ову наредбу: „Краљева је жеља да се с капетаном Куком поступа као с командантом неутралне савезничке силе и да сви капетани наоружаних бродова који сретну чувеног морепловца на отвореном мору морају да га упознају са овом краљевом наредбом“.

\*\*\*

ДА БИ ЗАШТИТИЛИ РАЈСКУ ПТИЦУ

Острво Мали Тобаго, у Западној Индији, претворено је у забран за рајске птице. Данас тамо има једанаест крилатих становника, потомака оних 47 птица које су 1939 године донесене на Тобаго са острва Аруа. Убрзо ће се повећати број птица и поставити се чувари. Посетиће се већа пакња и заједно бањача и друштва војска, одржавању извора воде итд. То ће знатно допринети не само да се сачувају птице, него да се развије и туризам на овом острву. Познато је да рајске птице имају необично лепо и шарено перје, па су их људи због тога много таманили.



\*\*\*

ДОМОВИНА БЕЗБОЛА

Безбол је игра лоптом, а домовина му је Енглеска, јер се тамо пошље још 1330 године. Али, иако је Енглеска домовина безбола, он је у Америци један од најпопуларнијих спортова. Још 1845 године у Њујорку је основан први клуб, а 1859 и Национални савез безбол-клубова. Безбол се игра на равnoj ледини обраслој травом. Облик пералашта је метороугаон. У игри учествују две групе играча; у свакој по девет. Игра се састоји у бацању једне мале лопте која се после одбија дрвеним штапом дужином 110 сантиметара. За време игре играчи измењују места.

\*\*\*

СВЕТА ПЛАНИНА БОРНЕА

Планина Кинабалу налази се на острву Борнеу и то је највиша планина југоисточне Азије. Истина, она не спада у класу хималајских планина, пошто је њена висина испод 4.200 метара, али се ипак уздиже високо из екваторске цунаје. Иначе, реч кинабалу значи „црна удовица“. Овај појам у неку руку одговара стварности, јер планина заиста личи на фигуру пуну жалости и туге. Мнози су се људи досад попели на њен врх, иако то није нимало лако. За то је потребно поћи од обалке низије Борнеа с караваном брдских коњића и четири до пет дана пењати се полако планинском стазом. На путу се налазе села настањена припадницима племена Дусума, који живе на висини од 2.500 метара. Ту планински или природњаци обично изнајме неколико дрвњачких водича, који су у исто време и „чаробњаци“, јер је за ово племе планина Кинабалу свето место. По веровању Дусума, овде се налази колевка свих људи на земљи. Дусуми носе пртљак, али целим путем врше разноврсне чаробњачке обреде и прилом жртвују пилеће, јаја и друго, да би умишљивили богове Кинабалу. Они су уверени да ће смрт задесити на самој планини сваког оног који не плаћа „пак бозовима и духовима“.



На ову планину попео се и енглески природњак Том Харисон. Он прича: „Продирнути све више уз планину, стигли смо до необичне цунаје чија се вегетација састоји од оморика, орхидеја, рододендрона и циноског вреска. После тога стигли смо до једне пећине која се налази под самим врхом, где сам испитивао фауну и флору овог планинског врха и подручја око њега. Тамо је било страховито хладно и влажно, али у исто време и узбудљиво, јер се са ове висине види део Борнео. Овде постоје необичне врсте животиња и биљака које се нигде у низини не могу наћи, а неких нема ни на једном другом месту у свету. На самом врху живи једна врста ноћне кртице која је јединствена на свету и коју сам могао да проучавам на лицу места“.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

НАЗВЕТЕ ПРИСТАЈАЛИШТЕ ЗА АУТОМОБИЛЕ

Један италијански инжењер начинио је занимљив пројекат највеће аутомобилско присталајиште на свету, које ће се изградити у Риму.

Предвиђено је да се зграда налази у близини централне железничке станице. У облику потковице, она ће заузимати огроман простор. У средини дворнишног дела уздижаће се округла кула висока сто метара, у чијем ће подручју бити присталајиште за дванаест кола. Предвиђено је да ће бити потребно десет минута за излазак путника из аутомобила и истовар њиховог пртљага, што значи да ће за један сат моћи да пристане 72 аутомобила. Ширини део дворништа намењен је за приступ путника моторним возилима која ће их одвозити. У року од једног часа моћи ће да пристане и да напусти тротоаре 144 аутомобила, што за дан претставља бројку од 3.000 путника.



дим од сагоревања погонског горива не увлачи у себе за становање. Рачуна се да ће се на изградњу овог циноског објекта ујорштини између 10 и 12 милијарди лира.

СЛЕПИ БОКСЕРИ

Мала бокс долази у ред најтежих и најопаснијих спортова, забележено је више случајева слепих боксера који су се равноправно борили с потпуно нормалним противницима. Међу слепим боксерима највише се прославио црнац Сам Лангфорд, који је на врхунцу своје каријере изгубио вид и 1918 године, као готово сасвим слеп, освојио титулу првака Мексика. После тога боксовао је још четири године као потпуно слеп и сачувао у свим мечевима своју титулу. Последњи пут борио се 1924 године у Вениси, у Калифорнији, и у опрштајном мечу савладао свог противника нокаутом у четвртој рунди. Тек кад се вратио у свлачионицу и саопштио да више никад неће боксовати, његови пријатељи сазнали су да је Лангфорд слеп већ седам година. Наравно, то су тада први пут сазнали и његови противници. Познати лондонски учитељ

бокса Андре Њути слеп је већ тридесет година. И поред тога, он је научио многе британске прваке вештини боксовања, а ни данас, у педесет петој години, он се не плаши да боксује и с најјачим противницима једну рунду.

МЕРАЧ ЖИЦА КОЈЕ СУ ТАЊЕ ОД ЧОВЕЧЈЕ ВЛАСИ

У једној британској лабораторији израђен је инструмент који мери дебелину жица које су много тање од човечје власи. Сарадници лабораторије уверени су да ће нова справа имати велику примену у различитим гранама индустрије. За многе ствари које су у свакодневной употреби, као што су електричне сијалице, Гајгерови бројачи и томе слично, потребне су веома танке жице, које морају имати тачно одређене димензије. Жице у једној радио-лампи могу да имају пречник који је мањи од хиљадитог дела илча (илча — 2,5 сантиметра), али његова дужина мора потпуно да одговара, на милионити део илча. Нов инструмент мери дебелину сасвим танких жица с тачношћу од десетимилонитог дела илча. Помоћу њега могу да се контролишу дебелине жица, и то целом њиховом дужином, тако да се види је ли жица свуда округла.

БОЈА ЗА ЗИДОВЕ КОЈА СЕ ОСУШИ ЗА ЈЕДАН САТ

Памастик је једна нова врста боје за зидове. Њу сачињава неки пластични раствор и она се лако суши; за свега један сат. Она по зиду ствара преслаку која може да се сриба по неколико пута ако се испрља, без икакве опасности да ће се огулити или скинути. За ову нову боју није потребна никаква подлога, па се тиме смањују и трошкови око бојења. Она може да се непосредно маже на свеже малтерисане зидове, на зид од цигала без малтера, на цемент и на већину синтетичких дасака, које се све више употребљавају у грађевинарству. Боја је тако густа да је довољно једно мазање.



... још пре 2.500 година становници данашње Посавине знали су за клизачке. Једна таква клизачка, начињена од кости, нађена је у преисториском налазишту у Доњој Долни, недалеко од Босанске Граднице.

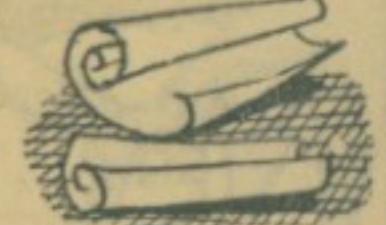


... како тврде познаваоци афричког животињског света, жирафе и слонове збијају се приликом какве опасности у заједничка крда. Дуго...



... црвена боја је боја жалости код мексичких Индијанаца. ...у Напуљу и околним украси од корала носе се само као знак жалости.

... славни енглески књижевник Балтер Скот (1771—1832) задовољан је својим персмама, причама и романима великог богатства, па је чак сазидо себи дворца, али је касније пао у тамне дугове да је све до смрти морао напорно да ради да би се одужио.



... најстарија сачувана приватна библиотека нађена је у Херкулануму, у кући названој „Вила деи папири“. У њој је нађено 1860 гроба и фрагмената папируса.

... стари Египћани називали су мачку „мнау“.

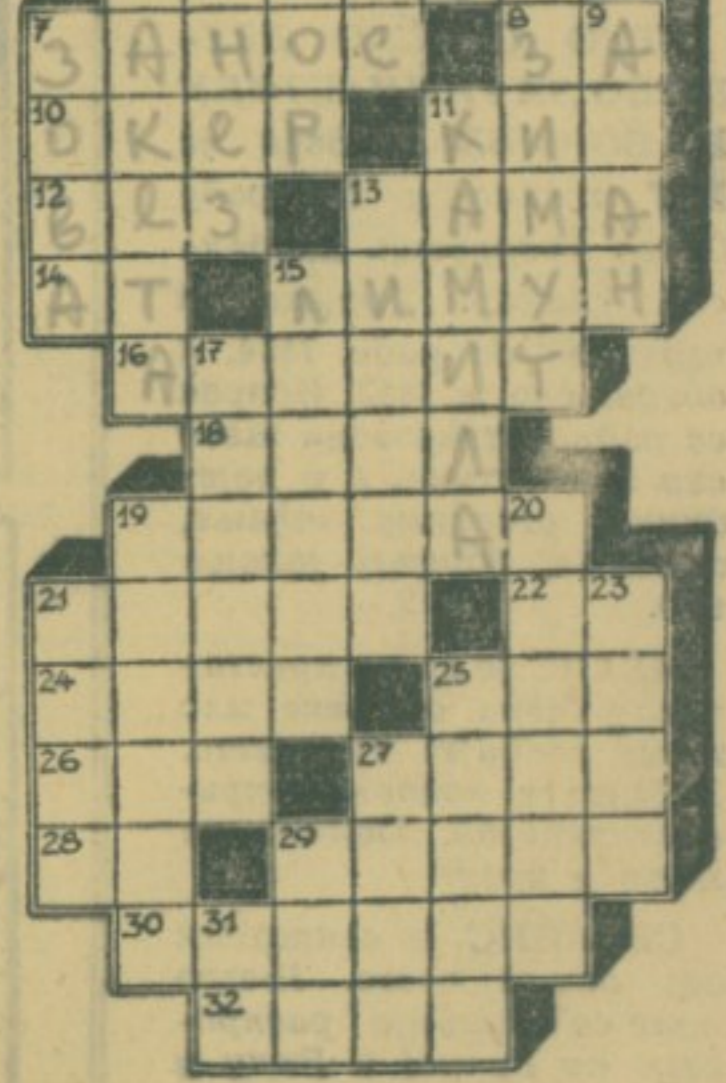
Водоравно: 1) носачи у Кини; 5) биљка која при додиру склапа своје листове; 7) одушевљење; 8) предлог; 10) врста жуће боје; 11) град у Западној Немачкој; 12) врста украса на тканинама; 13) грчко слово; 14) коњ; 15) јужно воће; 16) профат који се употребљава за вештачко љубриво; 18) врста менижонг јемства; 19) скроб у праху; 21) старо име Љубљане; 22) део коњске опреме; 24) област у Хрватској; 25) инсект; 26) женско име; 27) емират на Арабијском Полуострву; 28) иницијали пољског астронома, творца хелиоцентричног система; 29) просторија за стоку; 30) старинска ствар, реткост; 32) део народне ношње.



Усправно: 1) становник једне азиске државе; 2) замор; 3) врста јелена; 4) предлог; 5) минијатурна израда некоег великог предмета; 6) угао између поднева и вертикалног круга неке звезде; 7) листопадно шибље; 8) страна мушког име; 11) животиња пустињских предела; 13) музички инструмент; 15) усов; 17) споредан производ алкохолног врена; 18) неопходан део техничких припрема глумца пред представу; 20) личност из једног романа Милована Вилкоковића; 21) помет; 22) француски револуционар (1744—1793); 25) град у Јапану; 27) Пидеронов пријатељ; 29) троцифран број; 31) иницијали нашег великог научника на пољу електротехнике.

Усправно: 1) куна; 5) мелиса; 7) Лапад; 8) ри; 10) акер; 11) Сар; 12) Меч; 13) лига; 14) ат; 15) Тулон; 16) емгон; 18) Оран; 19) аманет; 21) Прадо; 22) УБ; 24) Лада; 25) оно; 26) Ера; 27) стил; 28) на; 29) Итака; 30) тети; а; 32) сага.

Усправно: 1) кепец; 2) улар; 3) над; 4) ас; 5) макете; 6) Арагон; 7) лама; 9) Иран; 11) Силене; 13) Лугано; 15) тирада; 17) помада; 19) Арапат; 20) тунџа; 21) плев; 23) бола; 25) Отава; 27, Стиг; 29) Ига; 31) ес.



РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) куна; 5) мелиса; 7) Лапад; 8) ри; 10) акер; 11) Сар; 12) Меч; 13) лига; 14) ат; 15) Тулон; 16) емгон; 18) Оран; 19) аманет; 21) Прадо; 22) УБ; 24) Лада; 25) оно; 26) Ера; 27) стил; 28) на; 29) Итака; 30) тети; а; 32) сага.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ



ПРАВЕДНА ПОДЕЛА



На првој слици види се воћњак који треба поделити на четири једнака дела. Можете ли то да учините са шест правих линија, али тако да у сваком делу буде исти број дрвета?

Погодите замишљени број

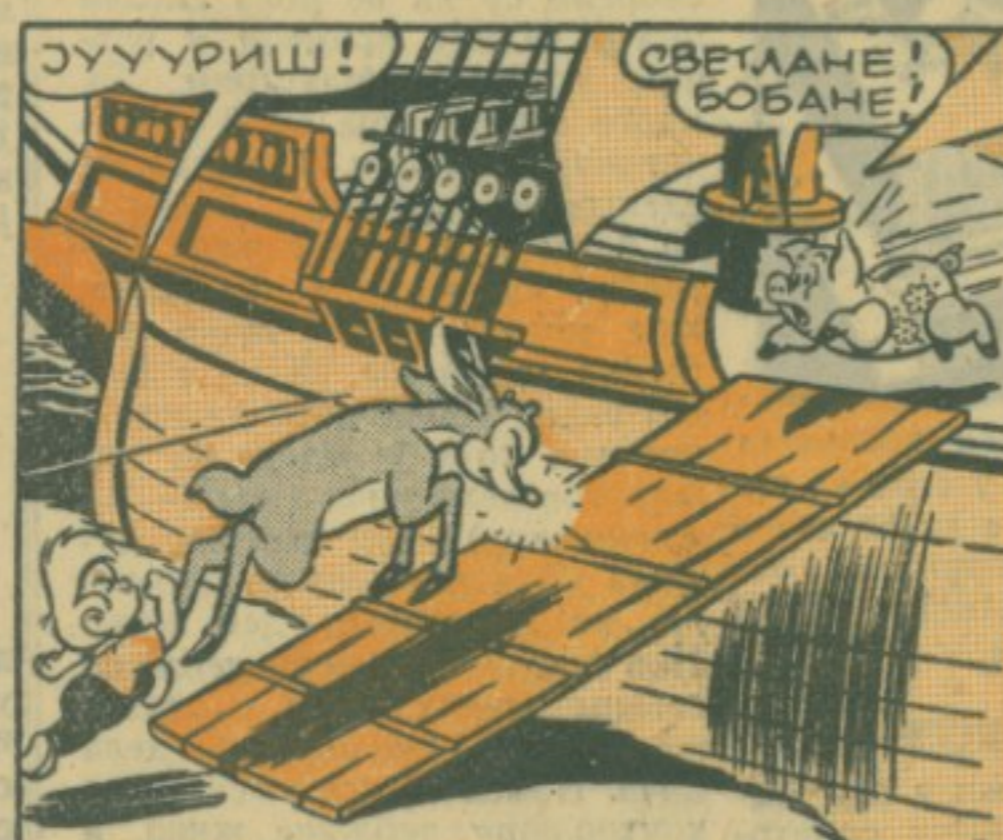
Кажите неком од својих другова да замисли један број који које, а ви ћете га онда погодити. Али, да бисте га заиста погодили реците свом другу да изврши редом ове математичке радње: 1) да помножи замишљени број са 3; 2) да узме половину од тако помноженог броја. Ако није делив са 2 нека му дода 1, па онда одузме половину; 3) да га помножи опет помножи са 3; 4) да вам каже колико је пута савршено 9 у том последњем броју.

ЗА ДОПУЊАВАЊЕ



На овој слици налази се тина. Откријете је ако покривите једна домаћа животиња све бројеве од 1 до 42.

# СВЕТЛАН, БОБАН и ЦРНОБРАДИ



## ПАЖЉИВИ ПАЈА

Паја и Пата заузели места у биоскопу и Паја сваки час запиткује:

— Је ли ти угодно ту?  
— Да, — одговара Пата.  
— А видиш ли лепо с тог места?  
— Врло лепо.  
— Да не осећаш промају?  
— Ни најмање.  
— Хоћеш ли онда да променимо места?

## ФРАНЦУЗИ НЕ ЗНАЈУ ФРАНЦУСКИ

— Како је било у Француској? — питају пријатељи Пају Патка. — Шта те је тамо највише зачудило?

— Знате ли шта? То да Французи не разумеју свој сопствени језик. Ни е једним од њих нисам успео да се споразумем на француском. Сада бога ни тај којим језиком говорим!

## ПАЈА НИКАД НИЈЕ У ПРАВУ

— То је страшно! — љути се Паја Патак. — Значи да немамо новца, да смо дужни на све стране, да једва састављамо крај с крајем, па ипак си себи купила нову хаљину... Остави, знам шта хоћеш да кажеш: да си је купила на некој распродаји за то што је била јевтина.

Ево ти најбољи доказ да никад ниси у праву, — одговара Пата узрешено. — Хаљину сам купила у најскупљој радњи у граду!

## Коју је одговор ишчак

КАД ЈЕ ОСНОВАНО ПРВО СРПСКО ДРУШТВО ЗА ГИМНАСТИКУ И БОРЕЊЕ?

1903  
1857  
1898  
1910

МЕЛИС је: цвеће шећер град планина

СЕРАПИС је: била река у Грчкој чувени алхемичар египатски бог

ОДГОВОР:  
ПРВО СРПСКО ДРУШТВО ЗА ГИМНАСТИКУ И БОРЕЊЕ основано је 1857 године у Београду Стева Тодоровић, академски сликар. Друштво је престало да ради 1864, а обновљено је 1882. Испрва се радила такозвана шведска гимнастика, а у појединим одељцима гађање, пливање, борење, јахање итд.

МЕЛИС је врста кристалног шећера од репе или трске слабијег квалитета. Добија се поновном кристализацијом. Обично се меље у прах.

СЕРАПИС је египатски бог доњег света. Његов култ се доцније распростро по Грчкој и Риму у доба царства, иако су га власти прогониле. Серапејон, серапези, је грчки и римски назив за трамове бога Сераписа, од којих су најчувенији били у Мемфису и Александрији.

